DROGI RODZICU

jeśli widzisz niepokojące zachowania w swojego dziecka, nie masz pewności czy są to dysfunkcje sensoryczne, skontaktuj się ze specjalistą SI (np.: w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej).

Zaburzenie integracji sensorycznej to dysfunkcja centralnego układu nerwowego, który w sposób niewłaściwy przetwarza bodźce i informacje sensoryczne z otoczenia. Główną konsekwencją zaburzeń SI może być zestaw charakterystycznych objawów, które wpływają na psychoruchowe funkcjonowanie dzieci, jakość nauki, sposób mówienia, nawiązywanie relacji międzyludzkich, itp.

Najczęściej występujące objawy dysfunkcji integracji sensorycznej możemy podzielić na trzy główne kategorie:

1. Problemy z modulacją sensoryczną – odnosi się ona do tego, jak dziecko reguluje swoje reakcje na odbierane wrażenia. Wyróżniamy tu nadreaktywność, podreaktywność oraz poszukiwanie wrażeń sensorycznych.
2. Problemy z dyskryminacją sensoryczną – odnosi się do trudności, jakie napotyka dziecko podczas rozróżnienia docierających do niego bodźców.
3. Problemy motoryczne o podłożu sensorycznym – odnoszą się do trudności dziecka z planowaniem ruchów poszczególnych części swojego ciała oraz poruszania całym ciałem, a także z realizacją tego planu.

W poniższym artykule szczegółowo zostały omówione zaburzenia SI związane z modulacją sensoryczną.

Zaburzenia związane z dyskryminacja sensoryczna oraz problemy motoryczne zostaną zaprezentowane w kolejnych artykułach.

Problemy z modulacją sensoryczną

Dotyk

- Dziecko nadreaktywne – unika dotykania i bycia dotykanym przez innych oraz przez przedmioty. Intensywnie reaguje na ubrudzenie się, niektóre faktury ubrania (metki, rajstopy) i pożywienia oraz na niieoczekiwane lekkie dotknięcia.
- Dziecko podreaktywne – będzie nieświadome tego, że ma brudną buzię, ręce czy ubrania. Może nie być świadome, że zostało dotknięte. Często będzie upuszczało przedmioty. Nie przejawia wewnętrznej potrzeby, chęci aby podjąć zabawę zabawkami.

- Dziecko poszukujące wrażeń sensorycznych – takie dziecko będzie bawiło się w błocie, wyrzucało z pojemników zabawki, przedmioty i celowo w nich grzebało. Często żuje przedmioty (np. mankiety, długopis), ociera się o ściany oraz meble, a także wpada na inne osoby.

Ruch i poczucie równowagi

- Dziecko nadreaktywne – nie lubi ruchu oraz tego, by ktoś je poruszył z zaskoczenia. Czuje się mało bezpieczne, bardzo boi się upadku i utraty równowagi. Stoi mocno obiema nogami na ziemi. Cierpi również na chorobę lokomocyjną.
- Dziecko podreaktywne – nie zauważa lub nie ma nic przeciwko temu, że ktoś je porusza. Nie zdaje sobie z tego sprawy, że zaraz upadnie oraz kiepsko się chroni przed upadkiem. Ma problemy z rozpoczęciem działania, jednak kiedy już to zrobi, to potrafi na przykład huśtać się przez bardzo długi czas i nie robi mu się od tego niedobrze.
- Dziecko poszukujące wrażeń sensorycznych – takie dziecko bardzo lubi szybki ruch obrotowy, od którego może nie robić mu się niedobrze. Nieustannie jest w ruchu, wierci się, przyjmuje pozycje do góry nogami, jest bardzo śmiałe i często ryzykuje.

Pozycja ciała i kontrola mięśni

- Dziecko nadreaktywne – może być usztywnione i nieskoordynowane. Unika zabaw, w których mięśnie odbierają wrażenia sensoryczne.
- Dziecko podreaktywne – nie ma wewnętrznej potrzeby ruchu oraz zabawy. Ożywia je aktywność fizyczna polegająca na pchaniu, ciągnięciu, podnoszeniu oraz noszeniu ciężkich przedmiotów.
- Dziecko poszukujące wrażeń sensorycznych – uwielbia, gdy się je przytula i ściska. W większym stopniu niż inne dzieci szuka okazji do ciężkiej pracy oraz bardziej energicznych zabaw.

Wzrok

- Dziecko nadreaktywne – takie dziecko jest nadmiernie podekscytowane, gdy w polu widzenia pojawia się zbyt dużo elementów. Często zasłania oczy, ma trudności z nawiązaniem kontaktu wzrokowego, nie uważa podczas pracy przy biurku, nadmiernie reaguje na jasne światło. Zawsze jest czujne, ożywione, podminowane i w stanie gotowości. Dziecko podreaktywne – ignoruje nowe bodźce wzrokowe, takie jak przeszkody jakie napotyka na swojej drodze. Prawie nie reaguje na zbliżające się w jego kierunku przedmioty. Zdarza się także, że nie odwraca wzroku od źródła jasnego światła. Długo wpatruje się w twarze oraz przedmioty, sprawiając przy tym wrażenie, że ich nie zauważa.
- Dziecko poszukujące wrażeń sensorycznych – szuka miejsc stymulujących wzrokowo oraz przygląda się im przez długi czas. Przyciągają je błyszczące, poruszające się przedmioty, a także jasne, migoczące światło (np. stroboskopowe albo słoneczne).

Słuch

- Dziecko nadreaktywne – zasłania uszy, blokując dźwięki i ludzkie odgłosy. Narzeka także na hałasy (np. odgłos odkurzacza, suszarki), które nie przeszkadzają innym.
- Dziecko podreaktywne – dziecko ignoruje zwyczajne dźwięki i głosy, ale potrafi się także „włączyć” w wyniku głośnych muzycznych rytmów albo niespodziewanych lub blisko pojawiających się głośnych hałasów.
- Dziecko poszukujące wrażeń sensorycznych – lubi głośne dźwięki (np. głośno nastawiony telewizor). Lubi tłum oraz hałaśliwe i ruchliwe miejsca. Bywa się także, że samo mówi tubalnym głosem.

Węch

- Dziecko nadreaktywne – nie lubi zapachów, których inni nie zauważają (np. zapachu dojrzałych bananów).
- Dziecko podreaktywne – nie zdaje sobie sprawy z nieprzyjemnych zapachów i nie potrafi wyczuć zapachu swojego posiłku.
- Dziecko poszukujące wrażeń sensorycznych – poszukuje silnych zapachów, nawet tych nieprzyjemnych. Wącha jedzenie, ludzi oraz przedmioty.

Smak

- Dziecko nadreaktywne – nie toleruje niektórych konsystencji i temperatury pokarmów. Może się krztusić podczas posiłków.
- Dziecko podreaktywne – może jeść ostro przyprawione pokarmy nie wykazując żadnych reakcji.
- Dziecko poszukujące wrażeń sensorycznych – może lizać, smakować, gryźć niejadalne przedmioty (np. ciastolinę czy zabawki). Mogą preferować intensywne przyprawione lub bardzo gorące jedzenie.

Opracowała:
mgr Katarzyna Kwiatkowska – pedagog, terapeuta SI PPP w Ozimku

Bibliografia:
Ayers J.A., Dziecko a integracja sensoryczna, Harmonia, Gdańsk 2016;
Borkowska M., Wagh K., Integracja sensoryczna na co dzień, PZWL, Warszawa 2017;
Kranowitz C.S., Nie-zgrane dziecko. Zaburzenia przetwarzania sensorycznego – diagnoza i postępowanie, Harmonia, Gdańsk 2012;